



**R.P. Leonardi Lessii E Societate Iesv Theologi. In D.  
Thomam De Beatitudine. De Actibus Humanis. De  
Incarnatione Verbi. De Sacramentis Et Censuris.  
Prælectiones Theologicae Posthumæ**

**Lessius, Leonardus**

**Lovanii, 1645**

Dvb. 5. Vtrum matrimonium, quod non est complexu coniugali  
consummatum, sit Sacramentum.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72898)



Matrimo-  
niam non  
fit Sacra-  
mentum  
præcisè  
per Baptis-  
mum.

Respondeo: Verius esse, neutro modo Matrimo-  
nium Infidelium posse fieri Sacramentum. Non priori  
modo: nam baptismus non potest efficere, vt id  
quod non erat Sacramentum cum existeret, fiat Sa-  
cramentum postquam desijt esse, nam ratio Sacra-  
menti non potest pendere ab euentu futuro. Fie-  
ri quidem potest, vt id quod præterijt, & fuit Sa-  
cramentum cum existeret, incipiat habere effectum  
postquam desijt, accedente aliqua noua dispositio-  
ne ipsi subiecto; vt patet in baptismo fidei susce-  
pto; quia effectus Sacramenti est extrinsecus Sa-  
cramento: tamen fieri nequit, vt id, quod iam  
præterijt, nec erat Sacramentum cum existeret,  
fiat postea Sacramentum ratione alicuius disposi-  
tionis, quæ subiecto superuenit: nam ratio Sacra-  
menti est intrinseca rei sensibili. Quando ergo res  
desijt habere esse sensibile, non potest retinere ef-  
fe sacramentale, multo quæ minus illud de nouo  
accipere. Neque etiam secundo modo: quia ille  
contractus, qui post baptismum inter illos con-  
iuges initur, non est verus contractus Matrimo-  
nij, sed solum rati-habitio contractus præteriti.  
Ratio est: quia vir non habet corporis sui potesta-  
tem, sed eam iam olim in vxorem suâ transtulit;  
similiter nec vxor: ergo non possunt vltro citro-  
que potestatem sui corporis efficaciter transferre,  
ac proinde non est contractus Matrimonij; sicut  
qui aliquid donauit, vendidit, & permutauit, se-  
cuta traditione, non potest illud rursus donare,  
vendere, aut permutare, quia non est Dominus  
illius rei. Hinc sequitur, non esse verum contra-  
ctum, ac proinde nec Sacramentum: quia ratio  
Sacramenti huius supponit rationem veri & effi-  
cacia contractus.

Obiectio. Dices: Matrimonium infidelium per baptismum  
vtriusque coniugis fit omnino insolubile, cum an-  
teâ causâ fidei solui posset: ergo incipit esse Sa-  
cramentum. Patet consequentia: quia D. Augu-  
stinus passim assignat hanc causam insolubilitatis,  
vt supra dictum est.

Solutio. Respondeo: Distinguendo consequens: Si enim  
per Matrimonium intelligas contractum, & velis  
hunc fieri Sacramentum, neganda est consequen-  
tia. hic enim transijt, nec potest incipere esse Sa-  
cramentum, cum non existat. Si autem loquaris  
de vinculo coniugali, quod est effectus contractus  
præteriti, concedo hoc vinculum quodammodo  
incipere esse Sacramentum per baptismum; nam  
incipit esse vinculum coniugale fidelium seu mem-  
brorum Christi, & sic incipit representare vnio-  
nem Christi & Ecclesiæ, ratione cuius represen-  
tationis fit magis insolubile, quàm antea.

DVBIVM IV.

*Virum Matrimonium fidelis cum infideli,  
cessante lege Ecclesiastica qua irritatur,  
sit Sacramentum?*

33. Afferione.  
gens pro-  
batur.  
D Ominicus Soto dist. 26. qu. 2. art. 3. in fine,  
putat esse Sacramentum, saltem ex parte  
fidelis.

Sed verius est, neutra ex parte esse Sacramen-  
tum. Ratio est, quia ad essentiam exterioris con-  
tractus Matrimonij non sufficiunt signa vnus  
partis consensus expressiua; sed necessariò requi-  
runtur signa vtriusque partis, ex quibus signis con-  
tractus exterior constat: ergo contractus non po-

test esse Sacramentum, nisi vtraque pars contrahens  
sit capax Sacramenti. Quare cum infidelis non sit  
capax, neutra ex parte erit Sacramentum; sicut  
neutra ex parte est contractus, quando altera pars  
est incapax contractus. Confirmatur: quia contra-  
ctus Matrimonij est vnum Sacramentum, essentia-  
liter existens in duobus, duos coniungens, & sa-  
crificans: ergo vterque debet esse capax Sacramenti.

DVBIVM V.

*Virum Matrimonium, quod non est complexu  
coniugali consummatum, sit  
Sacramentum?*

W Icles teste Waldensi tom. 2. cap. 130. do-  
cuit Matrimonium non esse firmum ante copu-  
lam, & proinde ante non esse Sacramentum. Idem olim VViclef,  
tenuit Iulianus Pelagianus, vt patet ex Augustino  
lib. 5. contra Iulianum cap. 9. Idem videtur sen-  
tire Gratianus can. Institutum. & can. Hic quippe,  
27. qu. 2. pro qua adfert Canonem Non est dubium,  
& Canonem Cum Societas.

Respondeo: Certum est ad substantiam Matri-  
monij, siue vt est contractus ciuili, siue vt est Sa-  
cramentum, copulam non esse necessariam.

Probatur Primò: Quia inter Adamum & Eua fuit  
verum matrimonium in Paradiso: patet Genes. 1.  
& 2. vbi passim vocatur vxor, idque ante comple-  
xum. Similiter inter Beatam Virginem & Iosephum;  
vt patet Matth. 1. vbi ipsa dicitur coniux Iosephi,  
& Iosephus eius vir. Vide D. August. lib. 5. contra  
Iulianum cap. 9. vbi ex professo hunc errorem re-  
futat. Probatur Secundò: Quia communis sen-  
tentia Patrum est, pactione coniugali fieri matri-  
monia, non virginitatis defloratione. Vide Am-  
brosium de institutione Virginis cap. 6. Augustinum  
lib. 1. de Nuptijs cap. 11. Chrysostomum, & alios  
apud Gratianum, 27. quæst. 2. Probatur Tertiò:  
Ratione. Quia matrimonium consistit in contra-  
ctu quodam inter virum & feminam, quo sibi vi-  
cissim faciunt corporum potestatem ad sobolem  
generandam; quem contractum Christus ad Sa-  
cramenti dignitatem euexit: atqui in omnibus  
contractibus videmus vsum rei non pertinere ad  
substantiam contractus; est enim vera emptio do-  
mus & equi, etsi emptor illis nunquam vtatur:  
atqui complexus maritalis est vsum rei per Matri-  
monium in potestatem alterius translata: ergo  
&c. Vnde vinculum Matrimonij est ius & potestas mo-  
ralis ad complexum, & veluti habitus; ipse autem com-  
plexus est vsum huius iuris & veluti operatio, seu actus  
secundus. Quare sicut vsum iuris non est de ipsius  
iuris substantia, & operatio non est de substantia  
habitus; ita nec complexus est de substantia Matri-  
monij. Hinc patet, quomodo hæc copula pertineat  
ad Matrimonij perfectionem; scilicet, vt operatio  
ad perfectionem habitus; & sicut vsum iuris ad per-  
fectionem iuris; videlicet, tamquam finis ob quem  
principaliter Matrimonium contrahitur. Vtrum  
etiam alio modo, infra dicitur.

Dices Primò: Canone Non est dubium, dicitur;  
Non est dubium illam mulierem non pertinere ad Ma-  
trimonium, cum qua commixtio sexus non docetur fuisse.

Respondeo: Ille Canon nusquam reperitur in  
Augustino, quem Gratianus citat; sed malè vide-  
tur transcriptus ex Leone epist. 92. cap. 4. vbi di-  
citur, Non est dubium illam mulierem non pertinere ad  
matrimo-

34. Afferunt  
Iulianus,  
Gratianus,

Negatur.

Quid vin-  
culum,  
quidque  
vsum matri-  
monij.

35. Obiectio-  
nes Gracia-  
ni, qui in  
citarioni-  
bus corri-  
giuntur.



matrimonium, cum qua docetur nuptiale non fuisse mysterium: loquitur autem Leo de concubina.

Dices Secundò: Canon Cum societas. Cum, inquit, Societas nuptiarum ita ab initio sit instituta, ut præter commixtionem sexuum non habeant in se Christi & Ecclesie coniunctionis Sacramentum, non est dubium illam mulierem non pertinere ad coniugium.

Respondeo: Gratianum non rectè hunc Canonem citare. Contrarium enim verum est: illud enim (non) tolli debet, ut patet ex epistola Leonis loco citato: sic enim legendum, ut præter commixtionem sexuum, habeant in se Christi & Ecclesie Sacramentum, ut rectè Couarr. 2. p. cap. 7. §. 4. n. 20. Ex hoc loco Gratiani deceptus quoque videtur Innocentius III. Cap. Debitum, de Bigamis non ordinandis: ubi dicit, Coniugium illud, quod non est commixtione corporum consummatum, non pertinet ad illud coniugium designandum, quod inter Christum & Ecclesiam per Incarnationis mysterium est contractum. Nam reuerà coniugium Christianorum, etiam ante copulam, significat Christi & Ecclesie coniubium, quod supponit coniunctionem Verbi & carnis, quæ per unionem hypostaticam facta est: non enim poterat Christus esse sponsus Ecclesie, nisi assumpta carne fieret illi similis: debent enim coniuges esse duo in carne una.

Dices Tertiò: Matrimonium efficit, ut duo sint in carne una, & hoc Apostolus dicit esse magnum Mysterium: atqui non sunt duo in carne una ante copulam: ergo ante copulam non est Sacramentum.

Esse duos in carne una, sit per Matrimonium etiam ante copulam.

Respondeo Negando Minorem: Nam esse duos in carne una, non est, duos commisceri reipsa, sed est duos haberi tanquam unam carnem, & unam personam: quod fit etiam ante copulam: nam alter habet potestatem corporis alterius perinde ac si esset suus. Sic fictione Iuris testator & heres, procurator & dominus censentur una persona.

Dices Quartò: Matrimonium interdum contrahitur per ipsam copulam maritali affectu tentatam, præsertim ante Concilium Tridentinum, & etiam post, ubi illius decretum de Reformatione matrimonij non est promulgatum: ergo tunc saltem copula pertinet ad essentiam matrimonij.

Quo casu, & quomodo copula pertineat ad substantiam Matrimonij.

Respondeo: Admitto in eo casu copulam pertinere ad substantiam illius Matrimonij, non quidem quatenus est copula carnalis, sed quatenus est signum exprimens consensum præsentem in Matrimonio: quomodo nutus, & alia signa consensum insignantia, pertinent ad rationem huius contractus. Nam de substantia huius contractus est, ut fiat per aliqua signa consensu expressiva, quæliacumque demum illa sint: hoc enim nihil refert. Notandum autem, in hoc casu, per ipsum copulæ carnalem gratiam conferri, sicut confertur per verba, quando verbis contrahitur. Neque hoc mirum videri debet: quia, cum sit res quædam naturalis à Deo instituta, quæ etiam meritorie fieri possit, non est censenda inepta, ut fiat instrumentum gratiæ conferendæ, modò aliqui contrahentes sint dispositi. Ita tenet communis sententia Doctorum.

#### DUBIUM VI.

Utrum Matrimonium sine benedictione Sacerdotali contractum, sit Sacramentum?

Elchior Canus lib. 8. de locis cap. 5. multis rationibus docet, probabilius videri,

illud dumtaxat Matrimonium esse Sacramentum, quod sacerdotali benedictione fuerit consecratum: formam enim Matrimonij, ut Sacramentum est, esse illa verba Sacerdotis, Ego vos coniungo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti: Materiam autem huius Sacramenti esse verba coniugum consensu expressiva. Alia matrimonia, quibus benedictio Sacerdotis non accesserit, esse quidem veros contractus, non tamè esse vera Sacramenta, quod forma sacramentalis desit. Idem omnino videtur sentire Concilium Colonienſe celebratum anno 1536. cap. de Sacramento Matrimonij. §. Elementum, & §. Hunc Canonem. & §. de Ministro, ubi etiam expressè ait, Clandestina matrimonia non esse Sacramenta.

Concil. Colonienſe.

Respondeo, & Dico Primò: Certum est Matrimonium contractum absque benedictione Sacerdotis inter Christianos esse verum Sacramentum. Est communis sententia Doctorum.

Communis sententia est esse Sacramentum.

Probatur Primò: Ex Concilio Florentino, ubi cum Concilium dixisset, Septimum Sacramentum est Sacramentum Matrimonij, mox subiicit, Causa efficiens Matrimonij est regulariter mutui consensus per verba de presenti expressus. Unde infero: Si consensus mutui efficit Matrimonium, non ergo benedictio Sacerdotis. Vbi Notandum: Quando Concilium dicit Mutui consensus per verba de presenti expressum esse causam efficientem Matrimonij, tunc loqui de vinculo Matrimonij, quod per Sacramentum efficitur; huius enim vinculi causa efficiens est hic consensus per verba expressus: nam respectu contractus, consensus ille per verba expressus potius est causa formalis, quam efficiens. Unde sequitur Primò, Benedictionem Sacerdotis nihil efficere ad vinculum, ac proinde esse merè extrinsecam huic Sacramento. Secundò, sequitur, non esse alium ministrum, quàm ipsos contrahentes: hi enim soli per mutui consensus verbis expressum efficiunt vinculum Matrimonij, ut docet Concilium. Ratio est: nam ea est natura contractuum, ut ipsi contrahentes suo consensu se ligent, nec egeant ab alio obligari. Secus est in alijs Sacramentis; nemo enim se regenerat, aut absoluit, aut consecrat, aut ordinat, aut vngit.

Concil. Florentin.

Ministri huius Sacramenti non sunt alij, quàm ipsi contrahentes.

Concil. Trident.

Probatur Secundò: Ex Concilio Tridentino sess. 24. in principio, ubi aperte insinuat Christum nihil addidisse primæ institutioni matrimonij, præter gratiam: unde infero, Matrimonium in lege Evangelica veteribus coniugis, per Christum, gratiâ præstare, ideoque esse legis novæ Sacramentum. Idem Concilium cap. 1. de Reformatione Matrimonij, docet Matrimonia clandestina, quamdiu ab Ecclesia non fuerint irritata, non solum fuisse legitima, sed etiam rata: atqui Matrimonia non dicuntur rata, nisi ratione Sacramenti, ut patet ex Cap. Quanto, De Diuortijs, ubi dicitur Matrimonium infidelium posse dissolui altero ad fidem conuerso, quia non fuit ratum; nempe quod Sacramenti sanctitas defuerit. Vide Couarr. 2. parte c. 1. §. vnico, n. 4. ubi optime distinguit ex Iure Matrimonium legitimum, ratum, & consummatum.

Probatur Tertiò: Si illa benedictio est necessaria, cur Ecclesia non curauit eam olim clandestinis matrimonijs adhiberi? Cur nunquam explicuit eam esse necessariam, ad homines à clandestinis matrimonijs auertendos? Sanè vel ignorauit esse necessariam, & proinde ignorauit id quod est necessarium ad substantiam Sacramenti, quod dictum nefas est; vel si sciuit, cur rem tanti momenti nunquam explicuit?

Ratio est: ex huius sententia.

Petos: